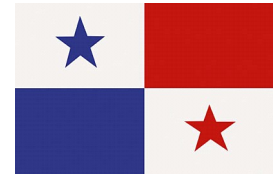

Souhrnná teritoriální informace:

Panama (vč. volné zóny)

Zastupitelský úřad 25. 5. 2023 17:47

Panama se odtrhla od Kolumbie v roce 1903, přičemž nezávislosti malé republiky významně dopomohly USA, které měly strategický zájem na vybudování a kontrole Panamského průplavu. Nadstandardní vztahy s USA dodnes tvoří hlavní determinantu nezávislé existence a fungování země. Panama je prezidentskou republikou, takže prezident je zároveň hlavou výkonné moci. Zákonodárným orgánem je jednokomorové Národní shromáždění.

Díky strategické poloze má země výjimečné postavení ve světové ekonomice i geopolitice. Druhá největší ekonomika Střední Ameriky těží ze své role dopravního a logistického hubu v souvislosti s provozem Panamského průplavu, mezinárodního letiště Tocumen, ale také kvůli existenci volných obchodních zón. Zona Libre de Colón je dokonce druhou největší na světě. V Panamě se proto koncentrují služby námořní dopravy, vyhledávaná je ale také pro realizaci finančních, obchodních či realitních aktivit. Často slouží jako distribuční centrum pro celou Latinskou Ameriku a stává se také atraktivní destinací pro zelené investice. Stále se však nezbavila „nálepky“ daňového ráje.

Panamské hospodářství v posledních dvaceti letech zaznamenalo rychlejší růst než jiné země latinskoamerického regionu. Pokles mezinárodního obchodu v době pandemie COVID-19 však tuto otevřenou ekonomiku silně zasáhl, HDP se meziročně propadlo o -17,9 %. Od roku 2021 díky postupnému oživení mezinárodního obchodu, pozitivnímu vývoji v sektoru dopravy, logistiky i stavebnictví panamské HDP opět nadprůměrně roste. Významnou roli sehrávají také vývozy mědi z dolu Cobre Panamá. Příznivé ekonomické ukazatele se však nepromítají do vzniku formálních a náležitě ohodnocených pracovních míst. Vývoj v zemi ovlivňuje také stav americké ekonomiky, se kterou je ta panamská těsně provázaná díky bilaterální dohodě o volném obchodu a přes americký dolar, který v zemi funguje jako paralelní měna.

Tato Souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. priakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Ciudad de Panamá
Počet obyvatel	4,41 mil.
Jazyk	španělština
Náboženství	katolické (70 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Laurentino Cortizo
Hlava vlády	Laurentino Cortizo
Název měny	panamský balboa (PAB); americký dolar (USD)
Cestování	
Časový posun	-6 hodin (v létě -7)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Kateřina Lukešová
Ekonomický úsek	Mgr. Ing. Bohdan Malaniuk
Konzulární úsek	Ing. Adam Lorenc
CzechTrade	Ing. Michaela Kláčková
Czechinvest	ne
Ekonomika	
2022	
Nominální HDP (mld. USD)	72,54
Hospodářský růst (%)	9,50
Inflace (%)	2,86
Nezaměstnanost (%)	9,00

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Panama je prezidentská republika, kde prezident reprezentuje zemi navenek a je zároveň hlavou exekutivy. Je volen na funkční období 5 let prostřednictvím přímé volby. Zákonodárná moc je v rukou jednokomorového Národního shromáždění, které má 71 členů.

Neuspokojivé řešení koronavirové krize a zvyšující se životní náklady stály popularitu prezidenta Laurentina Cortize ze středo-levého Partido Revolucionario Democrático. Prezident se snaží posílit svou pozici prostřednictvím postpandemického oživení ekonomiky. Za tímto účelem spustil ambiciózní program veřejných prací, investic do nemocničních zařízení, výstavby linky 3 Panama Metro a vylepšení dálnic. Kvůli na Panamu nebývale vysoké inflaci však vypukly v červenci 2022 v historicky stabilní zemi celenárodní stávky a blokády silnic. Vláda proto dočasně zmrazila ceny základních potravin a paliv, na jejichž dovozu je země závislá. Ačkoli se podařilo dostat inflaci částečně pod kontrolu, společnost požaduje hlubokou změnu institucionálního systému a jisté napětí proto přetrvává. Riziko větší politické nestability však zemi nejspíše nehrozí, protože vládnoucí koalice disponuje legislativní většinou a příští volby jsou plánovány až na květen 2024.

V krátkodobém horizontu bude politika ovlivněna důsledky ruské invaze na Ukrajinu a snahou zajistit v kontextu rostoucí inflace a globálního poklesu mezinárodního obchodu pokračování hospodářské obnovy po pandemii COVID-19. Invaze přišla právě ve chvíli, kdy se Panama začínala dostávat ze zdravotní krize, která zasáhla zemi na počátku roku 2022 v souvislosti s variantou Omicron. Vyšší proočkovanosť populace umožnila postupný návrat k běžnému životu. Předchozí omezení však tvrdě zasáhla do fungování ekonomiky a krize vedla také k nárůstu korupce, klientelismu a nerovného rozdělení příjmů, což umocnilo nedůvěru občanů v současnou vládu. Je však nepravděpodobné, že by v předvolebním období došlo k nějakým výrazným politickým změnám.

1.2 Zahraniční politika země

Konstantou panamské zahraniční politiky jsou nadstandardní vztahy s USA, které zůstávají největším obchodním partnerem země. V poslední době je posilována spolupráce i v oblasti boje proti obchodu s drogami a nelegální migrace. Na druhou stranu realita zvyšujících se obchodních toků bude Panamu nutit opatrně rozvíjet i vztahy s Čínou. Případná eskalace obchodního napětí mezi Čínou a USA může zemi dostat do nepříjemné pozice mezi dvěma mlýnskými kameny. Americký prezident Biden přitom prosazuje konstruktivnější vztahy s Panamou i celým regionem než jeho předchůdce Donald Trump. Současná panamská hlava státu je zároveň ve vztazích s Čínou opatrnější než byla předchozí Varelova vláda, která v roce 2017 uznala Čínu a přerušila diplomatické styky s Tchaj-wanem.

Panama je členem tzv. Lidské skupiny zemí, které se aktivně zasazují o to, aby došlo ve Venezuele k obnovení demokracie. Pokud jde o vstup Panamy do Tichomořské aliance, politické rozhodnutí o záměru stát se členem již bylo učiněno, nicméně Panamě schází uzavřít dohodu o volném obchodu s Kolumbií, přičemž spolupráce mezi oběma zeměmi v obchodní a fiskální oblasti naráží dlouhodobě na problémy.

Vztahy s EU dlouhodobě kalí neuspokojivé pokroky Panamy ve vztahu k daňovým únikům a praní špinavých peněz. I v únoru 2023 Evropská komise potvrdila setrvání Panamy na černém seznamu zemí, které jsou považovány za jurisdikce nespolupracující v daňové oblasti (tzv. daňové ráje). V kontextu ruské invaze na Ukrajinu vláda opakovaně uvedla, že Panamský průplav zůstane neutrální, jak stanovuje smlouva mezi USA a Panamou z roku 1977. Ačkoli se prezident Cortizo zdržel otevřené kritiky ruského vůdce Vladimíra Putina, jeho vláda podpořila rezoluce OSN odsuzující invazi a je pravděpodobné, že v tomto postoji bude pokračovat po celou dobu konfliktu. Cortizo se bude nejspíš i nadále držet vícestranné zahraniční politiky Panamy.

1.3 Obyvatelstvo

Nejsilněji zastoupenou skupinou v zemi jsou běloši a mestici se 70 %, následují černoši a mulati s 15 %, obyvatelstvo asijského původu má 9% podíl a konečně domorodé indiánské obyvatelstvo tvoří 6 % populace. Etnický původ panamského obyvatelstva je jeden z nejpestřejších na světě - od národů Latinské Ameriky, přes Evropany a Američany po Číňany a Indы. Počet obyvatel zaznamenal raketový nárůst v druhé polovině 20. století. Momentálně je porodnost relativně stabilizovaná a mírný růst jde na vrub imigraci z okolních zemí. Dominantním náboženstvím je tradičně katolictví, nicméně vzhledem k pestrému etnickému složení jsou v zemi přítomné snad všechny myslitelné světové víry.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Panama byla v posledních dvou dekáдах nejrychleji rostoucí ekonomikou Latinské Ameriky. Díky svému ojedinělému postavení v rámci mezinárodního obchodu však byla neúměrně zasažena silným hospodářským poklesem způsobeným pandemií COVID-19. S meziročním propadem -17,9 % HDP se jedná o třetí nejvíce postiženou ekonomiku Latinské Ameriky. V roce 2021 však došlo k opětovnému růstu o 14 %, který se v roce 2022 zpomalil na 9,5 %. Nezaměstnanost však byla na konci roku 2021 i přes mírný pokles stále vysoká, konkrétně 15 %, v roce 2022 klesla na 9,0 %. Nicméně zhruba 48 % pracujících se pohybuje v neformální ekonomice. Hospodářská situace v zemi bude i nadále záviset zejména na vývoji mezinárodního obchodu, cestovního ruchu a na nových investicích do těžby mědi. Velkou roli bude hrát i vývoj americké ekonomiky, se kterou je ta panamská těsně provázaná díky bilaterální dohodě o volném obchodu a přes americký dolar, který funguje v zemi jako paralelní měna. Země zůstává i nadále ekonomicky otevřená a udržuje si nízké úrokové sazby. Ačkoli přímé zahraniční investice stále nedosahují předpandemických hodnot, od poloviny roku 2021 opětovně rostou a koncentrují se zejména do okolí průplavu a ve zvláštní ekonomické zóně Colón. Země si v roce 2022 udržela stávající hodnocení úvěrového rizika ze strany jednotlivých ratingových agentur.

I přes relativně malý počet obyvatel (4,41 mil.) je panamská ekonomika druhá největší ve Střední Americe a má jedno z nejvyšších HDP na obyvatele v rámci širšího regionu Latinské Ameriky. Panama zaujímá jedinečné postavení ve světové ekonomice a geopolitice díky Panamskému průplavu. Na severo-jihní ose plní země roli logistického hubu mezi Severní a Jižní Amerikou a ještě významnější roli hraje jako strategická námořní dopravní tepna propojující Karibik a Pacifik. Díky tomu se v Panamě koncentruje široká paleta služeb námořní dopravy a dále pak služby finanční, obchodní či realitní. Nezanedbatelným zdrojem příjmů je pro Panamu registrace lodí. Díky mimořádně liberálním zákonům k registraci lodí a nízkým poplatkům za registraci je téměř 50 % všech obchodních plavidel světa registrováno právě pod panamskou vlajkou. Možnost registrovat své lodě v Panamě využívá především Japonsko, Hongkong, Řecko a Korea. V současné době pluje pod panamskou vlajkou kolem 11 000 lodí. Kromě toho existuje v Panamě rozvinutá infrastruktura cestovního ruchu. Ve struktuře panamské ekonomiky má sektor služeb dominantní podíl a tvoří více než 75 % HDP. Prominentní roli v hospodářství země hraje také zvláštní ekonomická zóna Colón – největší zóna volného obchodu amerického kontinentu a druhá největší na světě. Téměř 5 % se na HDP podílí těžba mědi z dolu Cobre Panamá. K dobré hospodářské situaci v Panamě přispívá i měnová stabilita vyplývající z používání dolaru souběžně s národní měnou balboas.

Ukazatel	2020	2021	2022	2023	2024
Růst HDP (%)	-17,95	15,34	9,50	3,80	4,10
HDP/obyv. (USD/PPP)	26 909,00	31 902,19	36 820,00	39 180,00	40 980,00
Inflace (%)	-1,55	1,63	2,86	1,60	2,90
Nezaměstnanost (%)	18,50	15,00	9,00	7,00	6,80
Export zboží (mld. USD)	1,71	3,56	4,15	4,16	4,55
Import zboží (mld. USD)	8,08	11,56	13,68	13,81	14,93
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-2,82	-3,87	-4,83	-4,89	-5,16
Průmyslová produkce (% změna)	-30,81	36,14	15,50	4,30	5,50
Populace (mil.)	4,29	4,35	4,41	4,47	4,53
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	4/7	4/7	4/7	4/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Panamské vládě se v roce 2022 podařilo snížit veřejný dluh z 66,7 % HDP v roce 2021 na 60,2 % HDP. Obdobně došlo k poklesu fiskálního deficitu ze 7,1 % HDP v roce 2021 na 5 % HDP v roce 2022. Panama nadále těží z jednoho z nejlepších přístupů na finanční trhy v regionu, kde má dlouhodobě výhodu nízkých úrokových sazeb. Stále však figuruje na seznamu zemí, které podle Finančního akčního výboru (FATF) nespolupracují v daňové oblasti a nesdílí potřebné informace.

V předvolebním období může narůstat tlak na vyšší veřejné výdaje, ačkoli vláda by se i v dalším období měla zaměřit na fiskální konsolidaci. Manévrovací prostor pro zvýšení vládních příjmů je značně omezený a současná administrativa prezidenta Cortize deklarovala, že nehodlá zvyšovat daňovou zátěž podnikům ani domácnostem. Vývoj fiskální konsolidace bude do velké míry záviset na příjmech ze dvou klíčových zdrojů - měděného dolu Cobre Panamá a Panamského průplavu. Ty zase budou těsně souviset s vývojem světové ekonomiky.

Veřejné finance	2022
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-5,00
Veřejný dluh (% HDP)	60,20
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-2,95
Daně	2023
PO	25 %
FO	0 - 15 - 25 %
DPH	7 %

2.3 Bankovní systém

Panama City patří vedle Londýna a New Yorku mezi nejvýznamnější finanční centra na světě. Ekonomika země je plně dolarizovaná. Na domácí úrokové sazby má primární vliv měnový vývoj v USA. Používání dolaru v měnovém styku společně s výhodnými daňovými podmínkami a liberální obchodní politikou činí Panamu značně přitažlivou pro uskutečňování rozsáhlých finančních transakcí. Centrem panamského finančního systému, který přispívá do HDP cca 11 %, je tzv. Mezinárodní bankovní centrum. Díky výhodným podmínkám založilo v Panamě své regionální pobočky více než 110 zahraničních bank. Celkem 24 bank založilo pobočky přímo v Zóně volného obchodu Colón.

Banco Nacional De Panama - největší banka v zemi, vlastněná státem; je zodpovědná za dodávání amerických dolarů z americké FED; díky husté infrastruktuře a širokému portfoliu finančních produktů jde patrně o a nejhodnější banku pro rezidenty.

Caja De Ahorros - druhá ze státních bank s dlouhou historií, dobrou kredibilitou a širokou paletou finančních produktů.

Citibank Panama - národní filiálka bankovního gigantu Citigroup, nicméně její přítomnost v zemi sahá až do doby výstavby kanálu.

2.4 Daňový systém

V únoru 2020 přidala EU Panamu na černý seznam zemí, které jsou považovány za jurisdikce nespolupracující v daňové oblasti (tzv. daňové ráje), přičemž v únoru 2022 i 2023 Evropská komise potvrdila setrvání Panamy na daném seznamu. Své rozhodnutí odůvodnila nedostatečným pokrokem panamské vlády v implementaci opatření ke zlepšení situace, ke kterým se v minulém období zavázala. Stejně hodnocení daňové politiky a opatření proti praní špinavých peněz v Panamě pochází od OECD.

V Panamě se považují za zdanitelné pouze příjmy z obchodní činnosti na území Panamy nebo prodej produktů a služeb osobám či společnostem v zemi. Daňová sazba pro právnické osoby činí 25 %. Pokud vláda Panamy vlastní 40 % a více z kapitálu podniku, je tento povinen hradit 30 %. Výpočet daní je standardní (násobek čistého zdanitelného příjmu a daňové sazby), ale pro společnosti se zdanitelným příjmem větším než 1,5 mil. USD se používá výpočet jiný. Jeho hodnotou je ta vyšší hodnota ze srovnání mezi tradičním výpočtem a násobkem zdanitelného příjmu 1,17 %. Fyzické osoby, které vydělávají méně než 11 000 USD ročně, neodvádějí daň z příjmu. Fyzické osoby s příjmy mezi 11 001 - 50 000 USD jsou zatíženy daňovou sazbou 15 % a na příjem nad 50 000 USD je uplatňována sazba 25 %. Cizinci, kteří pobývají v Panamě více než 183 dní v roce a mají příjmy, musí odvádět daně stejným způsobem jako místní obyvatelé. Standardní sazba DPH je 7 %, se speciálními sazbami 10 % na ubytování a alkohol a 15 % na tabák. Výjimky z platby DPH se vztahují na potraviny, léky, lékařské služby a ropu.

Jedním z centrálních bodů vládního programu je posílit právní stát a transparentní státní administrativu a zbavit Panamu „nálepky“ daňového ráje. Ani jedno se však vládě dosud nedaří splnit.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

V roce 2022 dosáhla vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Panamou 0,55 mld. CZK. V českém exportu převládaly stroje a díly pro určitá odvětví průmyslu, zbraně a munice. Naopak v panamském dovozu do ČR v uplynulém období dominovaly zemědělské a potravinářské komodity, především ovoce a také alkoholické nápoje.

	2018	2019	2020	2021	2022
Import z ČR (mld. CZK)	0,10	0,20	0,20	0,12	0,18
Export do ČR (mld. CZK)	0,30	0,30	0,30	0,40	0,37
Saldo s ČR (mld. CZK)	0,11	0,16	0,11	0,28	0,19

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
728	Stroje, zařiz. ost. pro určitá odvětví průmyslu, díly	28,92	16,00
891	Zbraně a munice	27,26	15,00
553	Voňavky, přípravky kosmetické a toaletní (bez mýdel)	21,34	12,00
743	Čerpadla (ne na kapaliny), kompresory, ventilátory ap.	12,85	7,00
665	Zboží skleněné	9,17	5,00

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
057	Ovoce a ořechy (ne olejnaté) čerstvé, sušené	220,55	59,85
112	Nápoje alkoholické	82,76	22,46
776	Elektronky, rentgenky, diody, tranzistory ap., díly	8,83	2,40
071	Káva a náhražky kávové	8,09	2,20
247	Dřevo surové nebo hrubě hraněné	1,60	0,43

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

EU je jedním z klíčových panamských obchodních partnerů. V roce 2022 exportovala EU do Panamy zboží v hodnotě 3,7 mld. EUR. Dovoz z Panamy dosáhl 1,2 mld. EUR, což znamená obchodní deficit na straně Panamy ve výši 2,5 mld. EUR. EU vyváží do Panamy zejména strojní zařízení, dopravní prostředky a výrobky chemického průmyslu. Opačným směrem proudí také stroje a dopravní prostředky a dále pak zemědělské vývozy.

	2018	2019	2020	2021	2022
Import z EU (mil. EUR)	2 406,40	2 677,80	1 852,20	2 305,70	3 672,60
Export do EU (mil. EUR)	602,10	660,30	677,10	869,80	1 208,50
Saldo s EU (mil. EUR)	1 714,30	1 871,80	1 034,20	1 254,30	-2 464,10

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Saldo Panamy v rámci obchodní výměny se zeměmi mimo EU bylo v roce 2021 v deficitu 8,1 mld. EUR. Nejvýznamnějším partnerem jsou USA, se kterými má země dlouhodobě obchodní schodek, stejně jako s Čínou, druhým největším původcem panamského importu.

	2018	2019	2020	2021	2022
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	713,40	N/A
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	10 555,80	10 104,40	6 047,20	8 816,70	N/A
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	8 103,30	N/A

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

V zemi existuje úřad ProPanama, jehož hlavním cílem je podpora politik a strategií pro přilákání investic do země a propagace místních výrobků a služeb na mezinárodních trzích. Obecně se jedná o zemi přijímající nejvíce investic v regionu Střední Ameriky. Mezi investičně atraktivní odvětví patří zejména velkoobchodní a maloobchodní činnosti, finanční a pojišťovací služby. Příležitosti pro investice skýtá také sektor stavebnictví, nemovitostí, distribuční sítě či rozvoj software programů. V Panamě investují zejména USA a některé země Latinské Ameriky a EU.

Kvůli pandemii klesly přímé zahraniční investice do Panamy v březnu 2020 na -566 mil. USD. Po dvou měsících se však opět dostaly do zelených čísel a na konci roku 2021 dosáhly 1,8 mld. USD, o rok později kolem 2,5 mld. USD. Stále se však neblíží předpandemické úrovni, kdy přesahovaly 4 mld. USD. Příliv zahraničních investic dlouhodobě financuje deficitní běžný účet země.

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Panama je smluvní stranou Asociační dohody EU - Střední Amerika. Obchodní část dohody si klade za cíl vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a Střední Amerikou včetně vytvoření vhodných podmínek pro růst investic a kapitálu. Obchodní ustanovení asociační dohody se začala pro Panamu provizorně aplikovat od 1. srpna 2013. Obsahují snížení cel, netarifních překážek obchodu, liberalizaci trhu se službami, ochranu zeměpisných označení (GIs), otevření trhu s veřejnými zakázkami, u TBTs (technical barriers to trade) a SPS (sanitary and phytosanitary measures). Obě strany se zavázaly plnit závazky vyplývající z dohod WTO a v některých oblastech jít nad rámec těchto dohod.

Smlouvy s ČR

- 1 Dohoda o kulturní spolupráci mezi ČSSR a Panamskou republikou (1977)
- 1 Základní dohoda o vědeckotechnické spolupráci mezi ČSSR a Panamskou republikou (1979)
- 1 Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic (2000)
- 1 Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů mezi ČR a Panamou (2000)
- 1 Dohoda o zrušení vízové povinnosti (2004)
- 1 Dohoda o zabránění dvojímu zdanění (2012)

3.4 Rozvojová spolupráce

Panama není zařazena mezi prioritní země české zahraniční rozvojové spolupráce. Proto se rozvojová spolupráce vůči této zemi omezovala pouze na malé lokální projekty a poskytování stipendií ke studiu na českých vysokých školách. V roce 2017 Zastupitelský úřad ČR se sídlem v Kolumbii realizoval v Panamě malý lokální projekt zaměřený na pomoc dětem v jedné z nejhudších oblastí Panamy (oblasti Cañazas a Ñurum v provincii Veraguas).

Panama patří do kategorie zemí s vyšším středním příjmem a rok 2020 byl posledním rokem přechodného programovacího období (2014-2020) bilaterální rozvojové spolupráce. Aktuálně Panama čerpá podporu mj. z rozvojových programů EU Panama Coopera 2030, EURO Clima, EURO Social, Evropského fondu pro udržitelný rozvoj (EFSD) atd. Na další období Delegace EU v Panamě představila dvě bilaterální rozvojové iniciativy: první se týká udržitelného vodohospodářství a má být financována z Investičního nástroje pro Latinskou Ameriku (LAIF), druhá se zaměřuje na digitální transformaci a projekt by měl být podpořen z Evropského fondu pro udržitelný rozvoj.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Díky svému specifickému postavení logistického „hubu“ Latinské Ameriky je Panama dlouhodobě atraktivní pro české firmy z řady sektorů. Aktivně zde působí zejména společnosti z recyklačního průmyslu, zdravotnictví, oblasti výrobních strojů, nemovitostí, stavebnictví i designu.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Otevřenost ekonomiky a silný vliv USA (až do konce minulého tisíciletí patřil Panamský průplav pod USA) se odráží i v obchodním světě: komunikace v anglickém jazyce není problém (řada obyvatel je bilingvní) a vzhledem k bezpečnostní situaci se k informacím o kontaktních osobách dostanete rychleji než v jiných zemích Latinské Ameriky.

4.2 Oslovení

S vlivem USA se setkáte i v případě panamských jmen - nepodivujte se tedy, když budete psát Kimberley, Jessica, Franklynovi, Jhonathanovi s příjmením Douglas nebo Waterson. Někdy se vám do telefonu představí Filippo Maestrini - osoby s evropskými předky jsou pro Panamu velmi typické. Nečekejte, že naleznete kontaktní osobu na webových stránkách panamské firmy, nebo v jiných veřejně přístupných databázích. Za předpokladu, že narazíte na danou společnost na sociální síti LinkedIn, je dost pravděpodobné, že bude na její profil navázána i řada tamějších zaměstnanců. První oslovení však doporučujeme udělat telefonicky; jen tímto způsobem si s jistotou ověříte správnou kontaktní osobu. Panamci jsou velmi uctivý národ, tudíž takové jednání očekávají i od vás. Slovy jako prosím či děkuji a užíváním podmiňovacího způsobu nešetřete. Během hovoru si ověřte kontaktní email a přímé telefonické spojení na danou osobu.

4.3 Obchodní schůzka

Osobní návštěvu Panamy můžete tamější firmě avizovat i měsíc dopředu (doporučujeme telefonicky). Na konkrétním datu se však domlouvejte alespoň s týdenním předstihem a den předem si schůzku ještě potvrďte. Meeting si snažte domluvit v prostorách firmy - jen tímto způsobem se můžete přesvědčit o relevantnosti firmy jako vašeho budoucího obchodního partnera.

V Panamě platí pořekadlo „Šaty dělají člověka“, takže podle toho byste se na jednání měli připravit. Formální oblečení budí důvěryhodnost a ukazuje vážnost, jakou osobnímu jednání přikládáte. Nebojte se detailů - malá pozornost reprezentující ČR vždy potěší. Rozvolněte si svůj pracovní program a nehoňte se z jedné schůzky na druhou. Pokud po obchodním jednání vyrazíte s e zástupci firmy i na oběd, váš pracovní vztah se tak více utuží.

4.4 Komunikace

4.4 Komunikace Komunikaci zahajujte telefonickým rozhovorem, po kterém následuje zaslání emailu s prezentací vaší společnosti nebo produktu. Telefonickým kontaktem je možné dosáhnout větší pozornosti u panamské strany a zabránit tomu, že nabídka v emailu zůstane nepřečtená. Jedním hovorem a emailem není ale vyhráno. Je důležité se tamějším firmám pravidelně připomínat. Využívat k tomu můžete různé komunikační kanály - email, telefon, LinkedIn a WhatsApp. Tato aplikace není považována za neformální komunikační prostředek a ve světě businessu se bez ní neobejdete. V porovnání s velkými latinskoamerickými trhy je komunikace v Panamě o něco dynamičtější a zpětnou vazbu získáte rychleji. Kvůli vlivu jiných kultur nejsou až takoví „latinos“, nebojí se vám říci ne a nabídku na obchodní spolupráci odmítnout.

4.5 Doporučení

1. Objevte sílu sociálních sítí - budujte sítě kontaktů; LinkedIn, Facebook a Twitter jsou vaše hlavní karty v rukávu.
2. Využijte video-meetingů - během pandemie se tamější společnosti výrazně otevřely navazování spolupráce na dálku a před uzavřením obchodu netrvají na osobním setkání.
3. Oslovte koncového zákazníka - vzhledem k velikosti trhu zde nenajdeme hustou síť distributorů, na což jsme zvyklí z velkých latinskoamerických ekonomik. Řada výrobních firem si tedy zboží od svých dodavatelů importuje napřímo.
4. Instalujte si WhatsApp - je to důležitý businessový komunikační prostředek. Čekáte na emailovou odpověď věčnost? Napište na Whatsapp a problém bude hned vyřešen.
5. Španělština výhodou nikoliv nezbytností - Panamci se nebojí komunikovat v anglickém jazyce, což je dáno silným vlivem přicházejícím z USA.
6. Kritika stranou - partnera nekritizujte, i kdyby byla výtky opodstatněné. Nikdy jej nesmíte dostat do nepříjemné situace a stejně tak se k vám bude chovat i on sám. Úcta je stavebním kamenem úspěšné spolupráce.
7. Mlčení neznamená neaktivost - nereaguje vám? V takových případech pro vás zřejmě nemá odpověď, jakou byste očekávali. Buďte trpěliví a hlavně na partnera nevyvíjejte okatý nátlak.
8. Nedůvěru si nechte pro sebe - dejte svému partnerovi šanci, ať se ukáže a podporujte ho v rozletu. Pokud mu projevíte pochybnosti či ho budete podezírat, zřejmě se setkáte s nechápavými reakcemi - mezi přáteli (jak vás vnímá) nedůvěra přece neexistuje.

4.6 Státní svátky

Panamci mají celkem 12 státních svátků, a některé z nich se dokonce posouvají tak, aby se jim o den prodloužil víkend (vytváří se tzv. „puentes“). Vedle toho existuje i řada regionálních svátků a oslav. Doporučujeme si tedy tuto skutečnost před plánováním osobní návštěvy země ověřit. Období od půlky prosince (zejména pak od vánočních svátků až do poloviny ledna) je v Panamě obdobím dovolených, a tedy i snížené pracovní aktivity. Pro rok 2023:

- 1. 1. Nový rok (2. 1. „puente“)
- 9. 1. Den mučedníků
- 21. 2. Karneval
- 7. 4. Velký pátek (Velikonoce)
- 1. 5. Svátek práce
- 3. 11. Osamostatnění Panamy od Kolumbie
- 5. 11. Den města Colón (6. 11. „puente“)
- 10. 11. První zvolání nezávislosti
- 28. 11. Nezávislost Panamy na Španělsku
- 8. 12. Den matek
- 20. 12. Den státního smutku
- 25. 12. Vánoce

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Panamský trh je relativně otevřený a zároveň konkurenční. Efektivní formou distribuce může být prodej prostřednictvím místních obchodních zástupců. Obecně však distribuční síť není tak silná jako je tomu ve velkých zemích typu Mexika nebo Kolumbie. V mnoha případech lze tedy oslovovat koncové zákazníky napřímo, neboť místní distributoři v daném sektoru nemusí vůbec existovat. Zejména velké nadnárodní korporace tak realizují své prodeje v rámci země přímo.

Je vhodné, aby vstup na panamský trh byl podložen marketingovou studií, kterou může v závislosti na sektoru vypracovat Obchodně-ekonomický úsek velvyslanectví v Bogotě případně Zahraniční kancelář CzechTrade. Při oslovení klientely s nabídkou je důležité projevit maximální flexibilitu požadavkům panamské strany. Někteří klienti upřednostňují ex-works, jiní zase celý balíček. Česká firma by v této fázi měla být maximálně otevřená, a pokud bude chtít panamský partner cenu včetně dopravy do přístavu, je dobré mu vyhovět. Je dobré udávat ex-works cenu + doprava a nezahrnovat to do konečné ceny. Často si zahraniční firma dopravu nacení sama a vidí tak přesně, jestli jí vyhovuje jejich nebo česká cesta. Nabídku lze formulovat ve španělštině, nicméně Panamci si poradí i s angličtinou. Měla by být doprovázena propagačními materiály, vzorky, referencemi (kam firma vyváží, s kým spolupracuje atd.). Vývozce vstupující na panamský trh by měl mít promyšleno zajištění servisu, resp. požadavky na servis. Měl by mít rovněž zkalkulováno, jaké prostředky je ochoten vložit do podpory prodeje, jakým způsobem bude obchodní transakce financovat a zda bude pojišťovat rizika insolvence odběratele.

Pro distribuci lze také využít sítě kapitálově silných obchodních domů, které mají své pobočky ve většině významných míst. Tyto prodejní domy však prodávají zásadně zboží vysoké kvality. Trh je ovládán americkými firmami, jimž v menší míře konkurují dodavatelé z EU a čím dál více i z Číny.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Zřízení kanceláře, reprezentace či společného podniku je jednou z nejvhodnějších forem pro dosažení požadované efektivity realizace obchodních zájmů. V přípravné fázi je však nutno počítat s komplikovanou a zdlouhavou administrativní procedurou. Proto bývá i přes značnou finanční náročnost výhodné využít služeb specializovaných místních advokátních kanceláří. Vhodná je konzultace s Obchodně-ekonomickým úsekem Velvyslanectví ČR v Bogotě, případně se Zahraniční kanceláří CzechTrade Mexiko.

5.3 Marketing a komunikace

Jak pro akvizici, tak i pro udržení trvalé přítomnosti již zavedených firem na panamském trhu je nutností intenzivní propagace. Je potřeba brát v potaz, že panamský trh je silně ovlivněn vyspělým propracovaným marketingem USA. Předpokladem efektivní reklamy by proto měla být její originalita a jasná identifikace přidané hodnoty vlastního produktu. Pro firmu, která chce působit na panamském trhu, je důležité jezdit do země osobně. Panamské veletrhy a účast na nich je s ohledem na malý počet těchto akcí spíše doplňkem. Panamské společnosti kvůli absenci veletrhů jezdí na veletrhy kolumbijské, mexické, americké, ale i evropské.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Podmínky ochrany duševního vlastnictví jsou uvedeny na webových stránkách Ministerstva hospodářství a financí a agentury [ProPanama](#).

5.5 Trh veřejných zakázek

System podávání informací o státních výběrových řízeních je v Panamě poměrně nepružný. Vyhlášení tendrů je sdělováno se zpožděním, termíny uzávěrek bývají ve většině případů pouze několik dnů od data vyhlášení tendrů. Navíc sdělení o vyhlášení tendrů většinou neobsahují kompletní, komerčně jasnou informaci o veškerých podmínkách. Podmínky výběrových řízení se všeobecně vyznačují značnou komplikovaností při současném požadavku na předběžné skládání relativně vysokých účastnických a garančních poplatků. Nutností je znalost místní mentality a dokonalé splnění všech podmínek tendru. Z těchto důvodů je vhodné vyhledat spolehlivého zástupce, který s předstihem avizuje českému podnikatelskému subjektu záměr vlády vyhlásit veřejnou soutěž a předloží nabídku, která odpovídá vyhlášeným soutěžním podmínkám, vč. termínů a formy předání nabídky do tendru. Bez zástupce je úspěšná účast na těchto výběrových řízeních prakticky vyloučena.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Případné řešení sporů spojených s obchodními operacemi před panamskými rozhodčími orgány nutno řešit pouze přes místního advokáta. Šance na úspěch je však minimální. Všeobecně se proto pro řešení eventuálních sporů vzniklých z daného obchodu doporučuje zakotvit v příslušném obchodním kontraktu doložku o příslušnosti arbitrážního soudu země vyvážejícího.

Nejčastěji je obchod domlouván na základě předplatby, standardně je hrazeno 30 - 50 % při objednávce a zbytek proti dokumentům po odeslání zboží. Pro větší zakázky lze využít i dokumentární akreditiv či dokumentární inkaso s odloženou platbou v různých formách. V některých případech, zejména při navazování nových obchodních kontaktů, je vhodné ze strany českých subjektů požadovat akontaci. V zemi vládne uspokojivá platební disciplína, obchodní dluhy bývají spíše výjimkou než pravidlem.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

V platnosti je bilaterální dohoda o zrušení vízové povinnosti pro občany ČR i Panamy, přičemž celková délka pobytu nesmí přesáhnout 90 dní. Dohoda zakazuje občanům obou zemí vykonávat během pobytu jakoukoliv výdělečnou činnost. MZV ČR upozorňuje na důležitost vstupního razítka uděleného panamskými migračními úředníky do cestovního pasu při vstupu na území Panamy. Pokud při překročení panamských státních hranic k jeho udělení nedojde (zejména při překračování hranic přes pozemní přechody), je třeba si jej výslovně vyžádat. Při následném opuštění panamského území totiž při absenci razítka hrozí vysoká finanční pokuta (až 1000,- USD) či deportace. Více informací o možnostech pobytových povolení v Panamě naleznete na webových stránkách [Migración](#).

V hlavním městě a ve významných turistických lokalitách je relativně bezpečno, avšak v řadě jiných míst jsou rizika přepadení vysoká. Nebezpečné jsou zejména některé čtvrti hlavního města ve večerních a nočních hodinách, např. Chorillo a Curundú, v městě Colón ná břehní oblasti. Složitější bezpečnostní situace je v hraniční provincii Darién, do jejíž východní části sousedící s Kolumbií se nedoporučuje cestovat. Ze zdravotních rizik jde především o nebezpečí malárie; z očkování lze doporučit hepatitidu A/B.

MZV ČR doporučuje všem cestovatelům informovat se o aktuálních bezpečnostních podmínkách na stránkách [MZV](#) a zaregistrovat se v databázi pro cestovatele [DROZD](#).

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Zaměstnávání cizinců v zemi není problémem, avšak oproti zaměstnávání místních sil je tento mechanismus z důvodu ochrany národního trhu práce složitější. Obojí se řídí platnými pracovními právními a migračními předpisy, které jsou průběžně doplňovány. Z tohoto důvodu doporučujeme konzultovat případ od případu s právním poradcem v místě. Obecně platí, že je nutné nejprve vyřídit pracovní povolení (více podrobností naleznete na webové stránce panamského [Ministerstva práce](#)) a následně migrační povolení (webové stránky [Migración](#)).

5.9 Veletrhy a akce

Expocomer - jeden z největších potravinářských a zemědělských veletrhů mezinárodního významu

Expo Logística - veletrh zaměřený na oblast dopravy a logistiky

Množství pořádaných veletrhů a celkově i jejich kvalita jsou v Panamě nízké.

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Diplomatickou a konzulární působnost pro Panamskou republiku má:

Velvyslanectví ČR v Bogotě

Calle 98 No. 9A – 41, oficina 602 (Edificio AB Proyectos), Bogotá

telefon: +57-601-742 9142

web: www.mzv.cz/bogota

e-mail: bogota@embassy.mzv.cz

Obchodně-ekonomický úsek velvyslanectví v Bogotě

Bohdan Malaniuk

Vedoucí obchodně-ekonomického úseku

telefon: +57-601-742 9142

e-mail: commerce_bogota@mzv.cz

CzechTrade Střední Amerika a Karibik

Michaela Kláčková

Ředitelka zahraniční kanceláře

telefon: +525 571 002 345; mobil: +525 582 183 517

e-mail: michaela.klackova@czechtrade.cz

Honorární konzulát ČR v Panamě

Abraham Sofer Balid

Honorární konzul

Calle 44 Har Sinai, Casa 2-213, Bella Vista, Panama City

telefon: +507 390 5454, +507 392 2666; mobil: +507 6612 0999

e-mail: consulchecopty@gmail.com

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Policie: 104

Hasiči: 103

Civilní ochrana: 335

*Ve všech uvedených případech je možné volat také na jednotnou linku 911.

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Presidencia de la República

www.presidencia.gob.pa

Ministerio de Relaciones Exteriores

mire.gob.pa

Ministerio Asuntos del Canal

pancanal.com

Ministerio de Economía y Finanzas

www.mef.gob.pa

Ministerio de Vivienda y Ordenamiento Territorial

www.miviot.gob.pa

Ministerio de Ambiente

www.miambiente.gob.pa

Contraloría General de la República

www.contraloria.gob.pa

Asamblea Nacional

www.asamblea.gob.pa

Ciudad del Saber

ciudadelsaber.org

ProPanama

www.propanama.gob.pa

Autoridad Marítima de Panama

amp.gob.pa

Obchodní komory a ekonomické instituce:

Cámara de Comercio, Industrias y Agricultura de Panamá

www.panacamara.com

Cámara Panameña de la Construcción

www.capac.org

Veletrh EXPOCOMER

www.expocomer.com

Panama Compra (veřejné zakázky)

www.panamacompra.gob.pa

Tisk a televize:

La Prensa

www.prensa.com

El Siglo

elsiglo.com.pa

La Estrella de Panamá

www.laestrella.com.pa